

MARIUSZ WOJCISZKO*

Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa, Polska

GRZEGORZ LEWANDOWSKI*

Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa, Polska

WSPÓŁDZIAŁANIE (WSPÓŁPRACA) SIŁ ZBROJNYCH RP Z ADMINISTRACJĄ PUBLICZNĄ PODCZAS REAGOWANIA OBRONNEGO

COOPERATION OF THE POLISH ARMED FORCES
WITH PUBLIC ADMINISTRATION DURING DEFENCE RESPONSE

ABSTRAKT: Dla sprawnego funkcjonowania systemu obronnego państwa¹, jak i każdego innego systemu, niezbędne jest współdziałanie jego elementów. W szczególności współdziałanie w sytuacjach kryzysowych (np.

* dr Mariusz Wojciszko, War Studies University, Warsaw, Poland

 <https://orcid.org/0000-0002-6887-2513>  m.wojciszko@pracownik.akademia.mil.pl

* dr Grzegorz Lewandowski, War Studies University, Warsaw, Poland

 <https://orcid.org/0000-0002-3293-1163>  g.lewandowski@pracownik.akademia.mil.pl

Copyright (c) 2023 Mariusz WOJCISZKO, Grzegorz LEWANDOWSKI This work is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

¹ W niniejszym opracowaniu:

- przez *reagowanie obronne* rozumie się przeciwdziałanie państwa na zagrożenia militarne w czasie stanu wojennego i/lub w czasie wojny;

zagrożenia zewnętrzne, napaść na terytorium państwa) elementów należących do różnych podsystemów. W ujęciu przedmiotowym głównymi elementami wykonawczymi systemu obronnego, są elementy cywilne i wojskowe. Mając na względzie całościowe podejście do spraw obronnych oraz szerokie spektrum potrzeb Sił Zbrojnych prowadzących operację obronną, niezbędnym jest wykorzystanie zasobów i zdolności pozamilitarnych.

SŁOWA KLUCZOWE: współdziałanie, Siły Zbrojne, administracja publiczna, system obronny państwa, reagowanie obronne

ABSTRACT: For the smooth functioning of the defense system of the state, as well as any other system, it is necessary for its elements to cooperate. In particular, interaction in crisis situations (e.g. external threats, attack on the territory of the state) elements belonging to different subsystems. In terms of the subject, the main executive elements of the defense system are civilian and military elements. Bearing in mind the holistic approach to defence matters and the wide spectrum of needs of the Armed Forces conducting a defence operation, it is necessary to draw on non-military resources and capabilities. In terms of the subject, the main executive elements of the defense system are civilian and military elements. Bearing in mind the holistic approach to defence matters and the wide spectrum of needs of the Armed Forces conducting a defence operation, it is necessary to draw on non-military resources and capabilities.

KEYWORDS: cooperation, Armed Forces, public administration, state defence system, defence response

- skupiono się na identyfikacji podmiotów cywilnych i wojskowych oraz przedstawieniu przedmiotu ich wspólnych działań, nie zagłębiając się przy tym w analizę specyfiki i charakteru szerokiego spektrum relacji i zależności między podmiotami cywilnymi i wojskowymi. Z uwagi na powyższe stronę przedmiotową powyższych działań przedstawiano łącznie dla relacji *współdziałania* oraz *współpracy*, przy świadomości różnic występujących między tymi pojęciami.

WPROWADZENIE

Celem niniejszego artykułu jest charakterystyka elementów cywilnych i wojskowych współdziałających podczas reagowania obronnego, wskazanie dziedzin i obszarów współdziałania (głównie w kontekście potrzeb Sił Zbrojnych) oraz wskazanie podstaw określających procedury tego współdziałania.

W przypadku pojawienia się zewnętrznego (polityczno-militarnego) zagrożenia bezpieczeństwa państwa, Rzeczpospolita Polska podejmie wszelkie działania na rzecz, jak najszybszego opanowania kryzysu (konfliktu) polityczno-militarnego w celu zminimalizowania jego skutków, a w szczególności zapobieżenia przerodzenia się kryzysu w bezpośrednie zagrożenie wojenne dla Polski lub jej sojuszników.

W zależności od rozwoju kryzysu uprawnione organy podejmą w pierwszej kolejności decyzje o rozpoczęciu realizacji określonych przedsięwzięć i procedur systemu zarządzania kryzysowego², w sytuacji dalszego narastania zagrożenia agresją zbrojną uruchomione zostaną działania w ramach Planu Reagowania Obronnego RP (dalej - PRO RP)³. Umożliwi to podnoszenie gotowości obronnej państwa i realizację związanych z tym przedsięwzięć. W tym okresie władze narodowe podejmą stosowne działania w wymiarze narodowym i międzynarodowym w celu uruchomienia przedsięwzięć systemu reagowania kryzysowego. Na terytorium RP wprowadzony zostanie, adekwatny do skali zagrożenia, stopień alarmowy oraz wyższy stan gotowości obronnej państwa. Organy administracji publicznej oraz Siły Zbrojne RP

² Obecnie są to *Przedsięwzięcia systemu zarządzania kryzysowego wynikające z członkostwa Polski w Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego NATO*, stanowiące niejawną załącznik do zarządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 11 lutego 2019 r. w sprawie wykazu przedsięwzięć i procedur systemu zarządzania kryzysowego. Wyjaśnienia wymaga fakt, że w obecnym stanie prawnym zarządzenie prezesa Rady Ministrów wydawane jest na podstawie art. 7 ust. 4 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2023 r., poz. 122 j.t.), to jest aktu prawnego regulującego zarządzanie sytuacjami kryzysowymi niewywołanymi zagrożeniami polityczno-militarnymi (które to stanowią przedmiot niniejszego opracowania), a zagrożeniami naturalnymi i cywilizacyjnymi o znamionach pozamilitarnych (np. awarie techniczne, katastrofy naturalne). Natomiast wykaz przedsięwzięć i procedur systemu zarządzania kryzysowego zawiera odniesienia również do przedsięwzięć i procedur na wypadek zagrożeń polityczno-militarnych, z uwagi na fakt, że system reagowania kryzysowego Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO Crisis Respons System Manual) obejmuje reagowanie zarówno na zagrożenia kryzysowe niemilitarne jak i pozamilitarne.

³ Zadania z PRO RP uruchamiane są w odpowiednich wyższych stanach gotowości obronnej państwa, uregulowanych rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie gotowości obronnej państwa.

realizują wybrane przedsięwzięcia i procedury systemu zarządzania kryzysowego (dalej - SZK) oraz realizują zadania ujęte w planach operacyjnego funkcjonowania (dalej - POF), opracowywanych na sytuacje zagrożeń zewnętrznych i na czas wojny.

Jeśli chodzi o proces dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP, w razie zaistnienia sytuacji kryzysowych nie stwarzających bezpośredniego zagrożenia dla bezpieczeństwa Polski, nie przewiduje się wprowadzania istotnych zmian w systemie dowodzenia. Uruchomione przedsięwzięcia i procedury SZK Siły Zbrojne będą realizowały w ramach systemu kierowania i dowodzenia z czasu pokoju. Wojskami wydzielonymi do zgrupowań, wykonujących zadania w ramach reagowania kryzysowego, dowodzić będą operacyjni dowódcy tych zgrupowań. Kierowanie i dowodzenie Siłami Zbrojnymi RP odbywa się według zasad przyjętych w czasie pokoju z wykorzystaniem sił, środków przewidzianych do realizacji przedsięwzięć SZK Ministerstwa Obrony Narodowej, który jest zintegrowany z sojusznicznym SZK.

W sytuacji pogłębiającego się kryzysu prezydent na wniosek Rady Ministrów podejmie decyzję o podwyższeniu stanu gotowości obronnej państwa. W dalszej kolejności wprowadzony będzie stan wojenny, podniesiona gotowość bojowa Sił Zbrojnych RP oraz ogłoszona częściowa lub powszechna mobilizacja i powołany zostanie naczelny dowódca Sił Zbrojnych (dalej - NDSZ).

W celu obrony terytorium RP przed agresją zbrojną realizowane będą zadania wynikające z narodowych i sojusznicznych planów operacyjnych, które obejmują: uruchomienie systemu mobilizacyjnego rozwinięcia Sił Zbrojnych RP, przegrupowanie ich do rejonów operacyjnego przeznaczenia oraz zademonstrowanie determinacji społeczeństwa i politycznej woli państwa do przeciwstawienia się agresji zbrojnej. Skala zaangażowania sił zależy będzie od dynamiki rozwoju kryzysu⁴.

Podsumowując, Siły Zbrojne RP utrzymują niezbędny poziom zdolności operacyjnych, są pogrupowane według zestawów mobilizacyjnych oraz kategorii gotowości bojowej⁵, które powinny zapewnić w czasie pokoju integralność terytorialną oraz nienaruszalność granic, a także ochronę i obronę przestrzeni powietrznej kraju. W wypadku wystąpienia kryzysu polityczno-militarnego i wojny powinny posiadać zdolności wspólnie z podsystemem

⁴ G. Lewandowski, W. Lidwa, D. Nowak, *Funkcjonowanie państwa w warunkach zewnętrznego zagrożenia państwa i w czasie wojny*, Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa 2022, s. 68.

⁵ Tamże, s. 64.

pozamilitarnym państwa do obrony i przeciwstawienia się agresji, dokładniej Siły Zbrojne RP utrzymują gotowość do realizacji zadań związanych z:

- obroną i ochroną nienaruszalności granic RP, we współdziałaniu ze strażą graniczną i innymi służbami państwa, w tym udział w działaniach w ramach zarządzania kryzysowego wspierając władze cywilne, czyli Siły Zbrojne RP utrzymują niezbędny potencjał do prowadzenia działań antyterrorystycznych, przeciwdziałania asymetrycznym i niemilitarnym zagrożeniom;
- udziałem w rozwiązywaniu lokalnego lub regionalnego konfliktu zbrojnego w pobliżu granic, w razie takiego konfliktu o małej skali, zasadniczo zadania będą realizowane stanem pokojowym, ewentualnie wzmocnionym mobilizacją częściową, na jednym kierunku operacyjnym;
- prowadzeniem strategicznej operacji obronnej na terytorium Polski, która będzie prowadzona w razie konfliktu zbrojnego o dużej skali, nastąpi wtedy rozwinięcie strategiczne całości sił i utrzymanie strategicznie ważnych obszarów państwa, przyjęcie na terytorium państwa Sojuszniczych Sił Wzmocnienia (wykonywane wg ogólnych procedur i ustalonych w planowaniu *Host Nation Support* HNS), udział w strategicznej sojuszniczej operacji obronnej (z wykorzystaniem całego potencjału militarnego i niemilitarnego państwa) w celu stworzenia warunków do politycznego rozwiązania konfliktu zgodnie z polską racją stanu⁶.

IDENTYFIKACJA ELEMENTÓW SIŁ ZBROJNYCH RP ORAZ SOJUSZNICZYCH SIŁ WZMOCNIENIA DEDYKOWANYCH DO WSPÓŁDZIAŁANIA (WSPÓŁPRACY) Z ELEMENTAMI PODSYSTEMU POZAMILITARNEGO PODCZAS REAGOWANIA OBRONNEGO

Powyższe ustalenia wskazują, że skuteczne realizowanie zadań przez Siły Zbrojne RP w czasie wystąpienia sytuacji kryzysowych i wojennych wymaga ścisłego współdziałania z podsystemem niemilitarnym systemu obronnego państwa w ramach PRORP. Poniżej przedstawione zostały zasadnicze elementy Sił Zbrojnych RP dedykowane do współdziałania (współpracy) z elementami podsystemu pozamilitarnego podczas reagowania obronnego.

⁶ Na podst. Strategii obronności Rzeczypospolitej Polskiej z 2009 roku. Strategia sektorowa do Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP, Warszawa 2009, s. 16.

Szef Sztabu Generalnego WP

Jednym z ważniejszych organów dowodzenia⁷ na poziomie strategicznym desygnowanym do współdziałania (współpracy) z sektorem niemilitarnym, zarówno w czasie normalnego funkcjonowania państwa, jak i w czasie podwyższania gotowości obronnej państwa oraz w czasie stanu wojennego (wojny) jest szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego (dalej - szef SGWP) wraz z podległym mu Sztabem Generalnym WP. W czasie pokoju szef Sztabu Generalnego WP podlega bezpośrednio ministrowi Obrony Narodowej (dalej - minister ON). Zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o urzędzie Ministra Obrony Narodowej / Dz. U. z 2019 r., poz. 196 j.t., z późn. zm. (dalej – ustawa z 1995 r. o urzędzie ministra ON), przy pomocy szefa SGWP minister ON kieruje działalnością Sił Zbrojnych w czasie pokoju⁸. Komórki organizacyjne tworzące sztab Generalny WP realizują zadania na rzecz szefa SGWP, który zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy z 1995 r. o urzędzie ministra ON⁹ podlega bezpośrednio ministrowi ON i jest organem dowodzenia Siłami Zbrojnymi na poziomie strategicznym, planowania oraz programowania ich rozwoju.

Pozycja i zadania szefa SGWP w czasie stanu wojennego (w tym w czasie wojny) nie są dostatecznie dookreślone. W świetle art. 25 ust. 2 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny / Dz. U. 2022 r., poz. 655 (dalej - ustawa z 2022 r. o obronie Ojczyzny) szef SGWP jest organem pomocniczym prezydenta RP w procesie kierowania obroną państwa, tj. w czasie stanu wojennego lub w czasie wojny¹⁰). Z powyższego wynika, iż szef SGWP w czasie stanu wojennego lub w czasie wojny nie będzie podlegał NDSZ po jego powołaniu i objęciu przez niego dowodzenia. Dalej powyższy zapis może wskazywać, że szef SGWP w czasie wojny będzie znajdować się na stanowisku kierowania prezydenta RP. W ramach WSyD do rozstrzygnięcia pozostaje również usytuowanie samego SGWP. Założyć można, że pewne elementy SGWP będą z szefem SGWP przy prezydencie RP, zapewniając realizację zadań przypisanych szefowi SGWP. Część SGWP niewątpliwie powinna stanowić bazę do utworzenia SD NDSZ, zakładając że osoba

⁷ *Organ dowodzenia* – na SD odpowiada za funkcje dowodzenia (planowanie, organizowanie, motywowanie i kontrola).

⁸ Także przy pomocy dowódcy Wojsk Obrony Terytorialnej do czasu osiągnięcia przez Wojska Obrony Terytorialnej (dalej - WOT) pełnej zdolności do działania. Patrz ustawa z 1995 r. o urzędzie ministra ON.

⁹ Ustawa z 1995 r. o urzędzie ministra ON.

¹⁰ Por. art. 25 ust. 2 z art. 24 ust. 1 pkt. 8 ustawy z 2022 r. o obronie Ojczyzny z art. 10 ust. 1 pkt 4 ustawy z 2002 r. o stanie wojennym oraz art. 134 ust. 4 Konstytucji RP z 1997 r.

zajmująca w czasie pokoju stanowisko szefa SGWP w czasie stanu wojennego (czasu wojny) zostanie mianowana na NDSZ. Możliwe, że wybrane komórki SGWP znajdą się w strukturze stanowiska kierowania ministra ON, zapewniając mu realizację zadań, w wykonaniu których uczestniczył w czasie pokoju SG WP¹¹.

Podsumowując powyższe, szef SGWP jest najwyższym pod względem pełnionej funkcji żołnierzem w czynnej służbie wojskowej w czasie pokoju, natomiast w czasie narastania kryzysu o charakterze polityczno-militarnym do czasu mianowania NDSZ i przejęcia przez niego dowodzenia, dowodzi Siłami Zbrojnymi przy pomocy dowódców Rodzajów Sił Zbrojnych (rys.1)¹².

Do zadań szefa SGWP realizowanych w czasie pokoju, kryzysu i stanu wojennego (wojny), a mających wpływ na współdziałanie z sektorem pozamilitarnym, należy w szczególności:

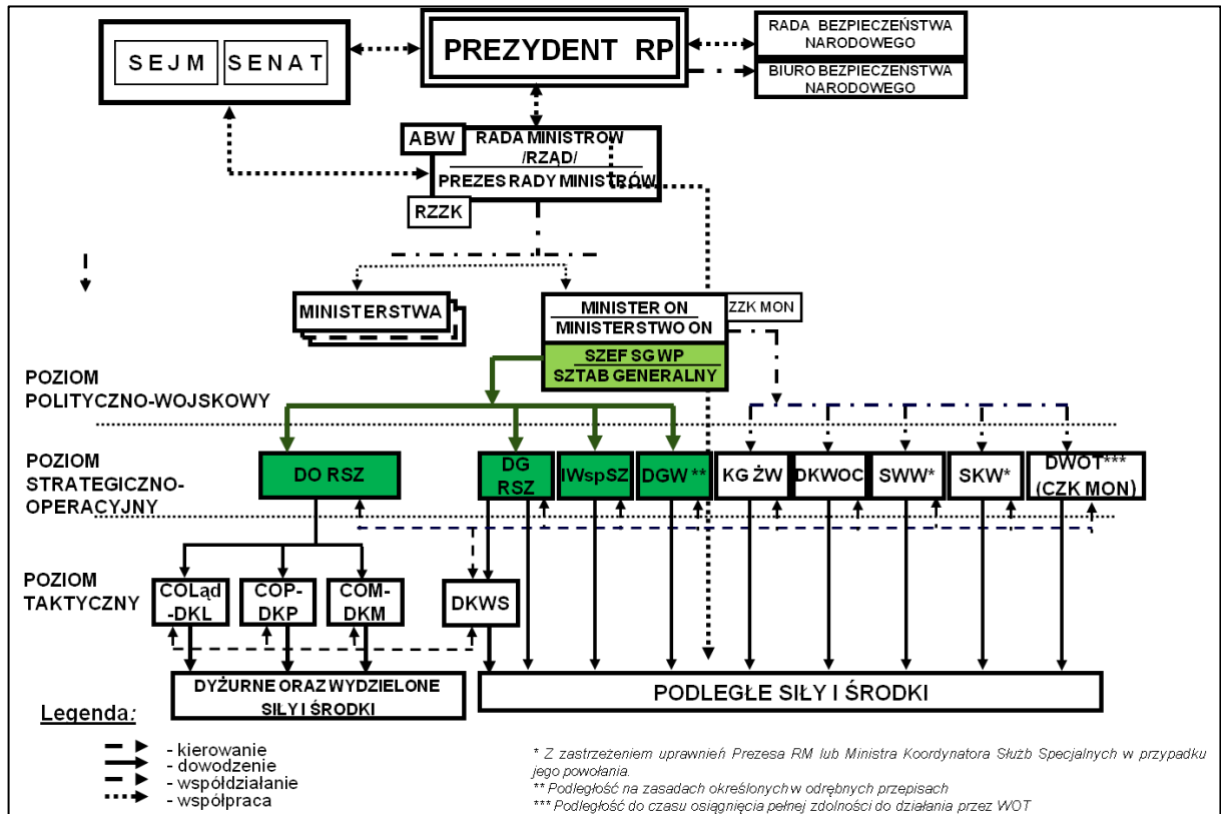
- planowanie, organizowanie mobilizacyjnego oraz strategicznego rozwinięcia Sił Zbrojnych, gdzie są zaangażowane elementy pozamilitarne (administracja publiczna, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe);
- przygotowanie i utrzymanie stanowisk kierowania (dalej - SK) w rejonach rozwinięcia zapasowych stanowisk kierowania (dalej - ZSK) obroną państwa dla prezydenta RP, prezesa Rady Ministrów oraz ministrów i centralnych organów administracji rządowej wskazanych przez prezesa Rady Ministrów na centralnym stanowisku kierowania obroną państwa (dalej - CSKOP);
- uczestniczenie w ochronie obiektów szczególnie ważnych dla obronności państwa oraz zapewnienie ich funkcjonowania¹³.

¹¹ Akapit opracowano na podst. M. Wojciszko, *Realizacja polityki bezpieczeństwa narodowego w pozamilitarnych przygotowaniach obronnych*. Materiał niepublikowany, Warszawa 2023.

¹² Art. 7 ust. 1 i 2 ustawy z 1995 r. o urzędzie ministra ON.

¹³ Na podst. art. 8 ust. 1 ustawy z 1995 r. o urzędzie ministra ON.

Rys. 1. Rola Szefa SG WP w czasie pokoju i narastania kryzysu polityczno-militarnego .



Źródło: opracowanie na podstawie obowiązujących dokumentów instrukcyjnych (Instrukcja organizacji i funkcjonowania WSyD SZ RP, sygn. Szt. Gen. 1694/2021).

Podczas analizy miejsca i roli szefa SGWP należy uwzględnić wariant zmiany osoby na stanowisku szefa SGWP w sytuacji konieczności obrony państwa, z chwilą wyznaczenia NDSZ. Wynika to z treści art. 25 ust. 1 pkt 3 ustawy z 2022 r. o obronie Ojczyzny (wcześniej art. 5 pkt 1a ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony RP), w świetle którego prezydent RP wskazuje, na wniosek prezesa Rady Ministrów, osobę przewidzianą do mianowania na stanowisko NDSZ. Obecnie prezydent RP wskazał osobę pełniącą funkcję szefa SGWP, jako przewidzianą do mianowania na NDSZ, zatem po jej wyznaczeniu na NDSZ stanowisko szefa SGWP zostanie zwolnione. Powstanie zatem konieczność wyznaczenia innej osoby na stanowisko szefa SGWP, która rozpocznie sprawować funkcję najwcześniej z chwilą wyznaczenia dotychczasowego szefa SGWP na NDSZ, a więc będzie to osoba bez bezpośredniego doświadczenia w sprawowaniu tej funkcji w czasie pokoju.

Ewentualne negatywne skutki braku doświadczenia wynikające z powyższego trybu ograniczyć może wyznaczenie na szefa SG WP dotychczasowego zastępcy szefa SG WP¹⁴. Kolejną kwestią dotyczącą szefa SG WP, a wartą poruszenia jest zasadność uczynienia z niego organu pomocniczego prezydenta RP w procesie kierowania obroną państwa. W sytuacji kiedy prezydentowi podlegać będzie NDSZ. Powyższe tworzyć może napięcia i sytuacje konfliktowe między szefem SGWP, a NDSZ. Przy tym, rodzi się pytanie o zadania szefa SG WP w czasie wojny po wyznaczeniu NDSZ, poza te wynikające z bycia organem pomocniczym prezydenta RP. Czy szef SG WP będzie nadal odpowiadał za zadania przypisane mu ustawą z 1995 r. o urzędzie ministra ON, a pozostające jako aktualne w warunkach kierowania obroną państwa?¹⁵

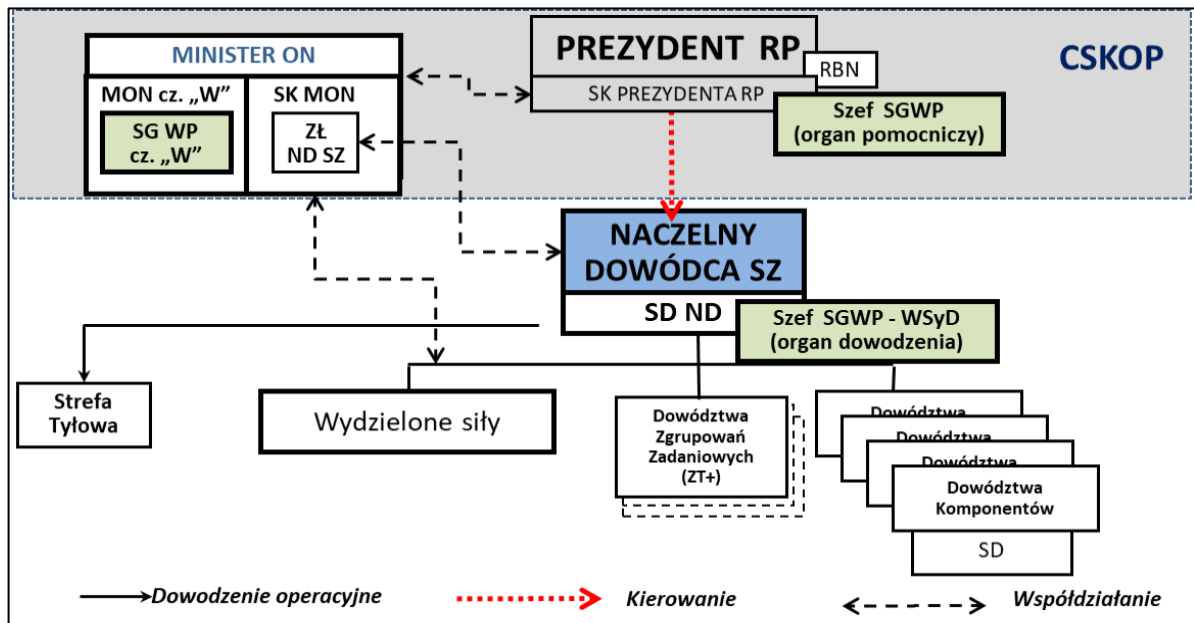
Mając na uwadze powyższe Sztab Generalny WP będzie w czasie wojny realizował zadania w trzech miejscach systemu kierowania obroną państwa (rys. 2), dlatego doprecyzowania wymaga usytuowanie SGWP (jego części) w czasie stanu wojennego (w czasie wojny) jako:

- wspieranie szefa SGWP w realizacji zadań organu pomocniczego prezydenta RP w czasie wojny;
- struktury wydzielającej część komórek organizacyjnych do składu SK ministra ON, zapewniając realizację zadań tego organu na czas stanu wojennego, których wykonaniu uczestniczył w czasie pokoju SG WP;
- struktury zabezpieczającej dowodzenie przez NDSZ na poziomie strategicznym, tu SGWP stanowi bazę do utworzenia SD NDSZ.

¹⁴ Por. W. Kitler, G. Lewandowski, M. Wojciszko, *Funkcjonowanie państwa w warunkach zewnętrznego, zagrożenia państwa i w czasie wojny – system bezpieczeństwa narodowego RP w kontekście zagrożeń oraz prawnych aspektów funkcjonowania państwa*, Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa 2023, s.337.

¹⁵ Akapit oprac. na podst. M. Wojciszko, *Realizacja polityki bezpieczeństwa narodowego w pozamilitarnych przygotowaniach obronnych*. Materiał nie publikowany, Warszawa 2023.

Rys. 2. Rola Szefa SG WP w Systemie Kierowania Obroną Państwa (SKOP) w czasie wojny.



Źródło: opracowanie na podstawie obowiązujących aktów prawnych (Ustawa z 2022 r. o obronie Ojczyzny oraz ustawa z 1995 r. o urzędzie Ministra ON) oraz instrukcji (Instrukcja organizacji i funkcjonowania WSyD SZ RP, sygn. Szt. Gen. 1694/2021).

Dowódca Operacyjny Rodzajów Sił Zbrojnych

W początkowej fazie kryzysu Dowódca Operacyjny Rodzajów Sił Zbrojnych (dalej - DO RSZ) będzie odpowiedzialny za dowodzenie operacyjne częścią Sił Zbrojnych, wydzielonymi w jego podporządkowanie na podstawie decyzji ministra ON dla przeprowadzenia połączonej operacji obronnej oraz za przygotowanie Stanowiska Dowodzenia NDSZ. W ramach tych działań będzie współdziałał z elementami układu pozamilitarnego.

W pierwszej fazie kryzysu, w ramach SZK oraz Planu Operacyjnego Użycia Sił Zbrojnych (dalej - POU SZ), Dowództwo Operacyjne RSZ będzie zapewniało współdziałanie dowództw jednostek wojskowych i związków organizacyjnych z organami administracji publicznej oraz wyspecjalizowanymi służbami państwa (Straż Graniczna, Policja, PSP, administracja celno-skarbowa) w strefie prowadzenia działań, szczególnie w ramach osłony strategicznej, także w zakresie ochrony granicy państwowej w przestrzeni powietrznej Polski w czasie pokoju, w sytuacji kryzysowej lub w czasie wojny¹⁶.

¹⁶ Art. 21 ust. 2 ustawy z 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny.

jednostek wojskowych i związków taktycznych do działań zgodnie z ich wojennym przeznaczeniem oraz przygotowanie do dowodzenia w Tylnej Strefie Działań (dalej - TSD).

Odnosząc się do realizacji zadań w czasie kryzysu i wojny, czyli po uruchomieniu przedsięwzięć PRO RP zasadniczą rolą Dowództwa Generalnego RSZ będzie podnoszenie gotowości bojowej i mobilizacyjnej jednostek wojskowych, realizowanie operacyjnego rozwinięcia podległych jednostek wojskowych i związków organizacyjnych, wydzielenie sił do realizacji zadań osłony strategicznej, a następnie wydzielenie w początkowej fazie operacji obronnej odpowiednich sił (komponentów) dla DO RSZ.

Innymi słowy wszelkie działania Dowództwa Generalnego RSZ w czasie kryzysu i wojny będą wymagały współpracy z innymi organami i podmiotami w sprawach związanych z obronnością państwa¹⁸. Dokładniej będą to przedsięwzięcia realizowane w ścisłym współdziałaniu (współpracy) z organami administracji publicznej oraz z przedsiębiorcami w obszarze zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych (np.: akcje kurierskie, świadczenia na rzecz obrony, ochrona tras kurierskich i miejsc prowadzenia mobilizacji, uwolnienie części rezerw strategicznych, uruchomienie dodatkowych mocy produkcyjnych w ramach *Planu zabezpieczenia potrzeb SZ realizowanych przez przedsiębiorców*).

Jednak najważniejszym zadaniem będzie kierowanie podległymi siłami w TSD na potrzeby zabezpieczenia działań wojsk prowadzących operacje w SDB w ścisłej współpracy z administracją publiczną oraz przedsiębiorcami i instytucjami realizującymi zadania obronne. Dodatkowo (w zależności od potrzeb i posiadanych w danej sytuacji możliwości przez Siły Zbrojne) podległe siły będą wspierać organy bezpieczeństwa wewnętrznego i realizować pomoc społeczeństwu.

Inspektorat Wsparcia Sił Zbrojnych

Następnym ważnym elementem organizacyjnym Sił Zbrojnych RP jest Inspektorat Wsparcia Sił Zbrojnych, który jest ogólnie odpowiedzialny za organizowanie i kierowanie systemem wsparcia logistycznego Sił Zbrojnych, w tym zabezpieczeniem logistycznym jednostek wojskowych użytych lub przebywających poza granicami państwa. Biorąc jednak pod uwagę rolę tego komponentu w czasie kryzysu polityczno-militarnego i w czasie wojny będzie to

¹⁸ Na podst. art. 21 ust. 2 ustawy z 2022 r. o obronie Ojczyzny.

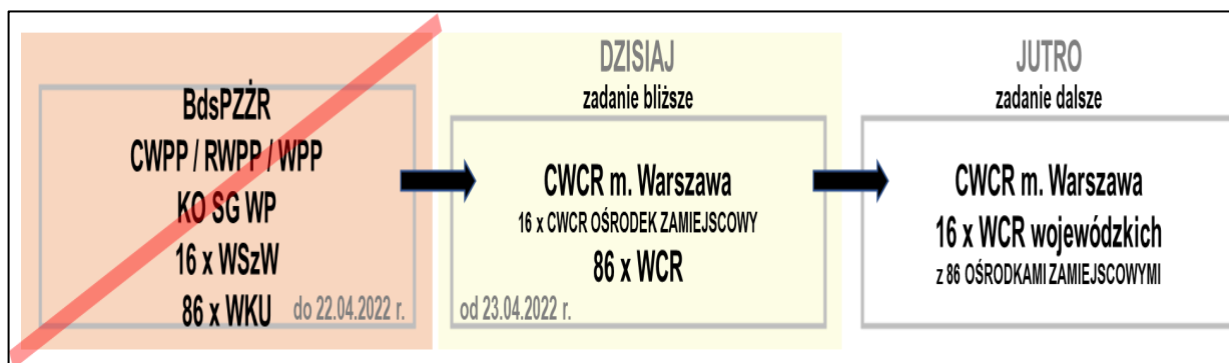
realizacja wsparcia logistycznego wojsk prowadzących operację obronną oraz zapewnienie uzupełnień podczas realizacji zadań w TSD, co będzie wymagało ścisłej współpracy z podsystemem niemilitarnym. Dokładniej będą to następujące zadania:

- zadania z zakresu zarządzania kryzysowego szczególnie w początkowej fazie kryzysu;
- realizacja mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia podległych związków organizacyjnych i jednostek wojskowych;
- kierowanie realizacją zadań wynikających z pełnienia funkcji państwa-gospodarza (HNS) i państwa wysyłającego;
- zarządzanie obroną terytorialną, wydzielonymi siłami inżynierii wojskowej i obrony przed bronią masowego rażenia;
- dowodzenie podległymi związkami organizacyjnymi i jednostkami wojskowymi, szczególnie w TSD;
- zapewnianie uzupełnienia potrzeb osobowych jednostek wojskowych;
- współpraca z innymi organami i podmiotami w sprawach związanych z obronnością państwa.

Terenowe organy wykonawcze ministra ON

Istotną rolę w realizacji zadań obronnych po uruchomieniu PRO RP odgrywają terenowe organy wykonawcze (dalej - TOW) ministra ON, a zwłaszcza Centralne Wojskowe Centrum Rekrutacji (dalej - CWCR), Oddziały Zamiejscowe Centralnego Wojskowego Centrum Rekrutacji (dalej - OZCWCR) oraz Wojskowe Centra Rekrutacji (dalej - WCR) w zakresie spraw operacyjno-obronnych, w tym zabezpieczeniu potrzeb mobilizacyjnych Sił Zbrojnych RP oraz współpracy z pozamilitarnymi elementami systemu obronnego państwa (dalej - SOP), jako organy niezespalone administracji rządowej. Wymienione powyżej organy administracji wojskowej zastąpiły, po uchwaleniu *ustawy z 2022 r. o obronie Ojczyzny*, funkcjonujące wcześniej Wojewódzkie Sztaby Wojskowe oraz Wojskowe Komendy Uzupełnień (rys.1).

Rys. 4. Zmiany organizacyjne TOW ministra ON w 2022 r.



Źródło: opracowanie na podstawie informacji Zastępcy Szefa CWCR – grudzień 2022 r.

Na podstawie wskazanej powyżej ustawy do zakresu zadań Szefa CWCR i Szefa WCR szczególnie w zakresie realizacji zadań obronnych po uruchomieniu PRO RP, będzie należeć między innymi:

- administrowanie zasobami rezerw osobowych i rzeczowych na potrzeby uzupełnień, kryzysowych, mobilizacyjnych i wojennych, a także świadczeń na rzecz obrony;
- planowanie wykorzystania sił układu pozamilitarnego na potrzeby obronne;
- współpraca z innymi organami i podmiotami w sprawach związanych z obronnością państwa;
- koordynowanie szkolenia rezerw osobowych Sił Zbrojnych w czasie mobilizacji i wojny;
- prowadzenie kwalifikacji wojskowej w czasie mobilizacji i w czasie wojny;
- zapewnienie operacyjnego i mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych;
- koordynowanie i zapewnienie uzupełniania potrzeb osobowych jednostek wojskowych (uzupełnianie strat i nowe formowania) oraz innych jednostek wykonujących zadania na rzecz obronności lub bezpieczeństwa państwa¹⁹.

¹⁹ Na podst. art. 34 ust 1 oraz art. 32 ust 1 ustawy z 2022 r. o obronie Ojczyzny.

Dodatkowym zadaniem CWCR będzie identyfikowanie potrzeb resortu obrony narodowej w zakresie wsparcia SOP przez partnerów społecznych, w tym organizacje pro-obronne oraz możliwość ich wykorzystania w czasie kryzysu, mobilizacji i wojny²⁰.

Analizując bardziej szczegółowo rolę TOW w czasie operacyjnego rozwinięcia Sił Zbrojnych RP oraz w początkowej fazie strategicznej operacji obronnej (rys. 5), należy wskazać, że w SDB wchodzi one w podporządkowanie DO RSZ (ND SZ po jego mianowaniu) i realizują swoje zadania zgodnie z przeznaczeniem oraz zgodnie z decyzją DO RSZ (dowódcy ZT na danym kierunku prowadzenia działań) przy maksymalnym wykorzystaniu sił własnych (przydzielonych) oraz we współdziałaniu z siłami układu pozamilitarnego. Wysiętek TOW w SDB skupiony będzie na zabezpieczeniu mobilizacyjnym rozwinięcia jednostek wojskowych oraz administrowaniu zasobami osobowymi i świadczeniach na rzecz obrony.

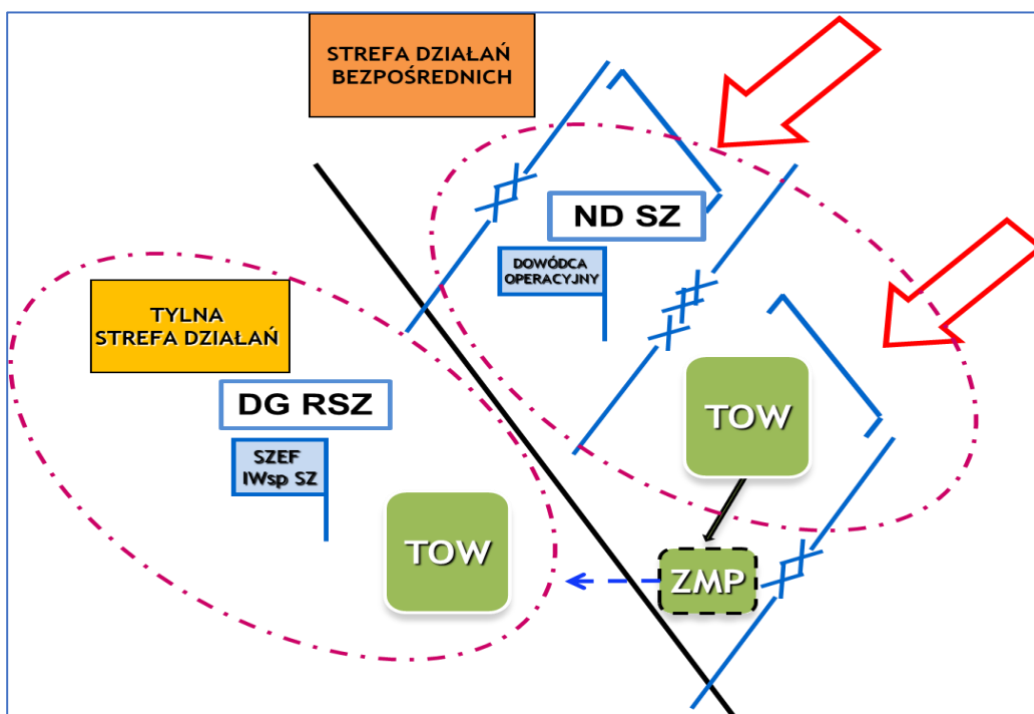
Natomiast w TSD TOW wchodzi w podporządkowanie DG RSZ i podległego mu szefa IWsp SZ, realizującego zadania zabezpieczenia logistycznego i realizują swoje zadania zgodnie z przeznaczeniem oraz zadania wskazane przez dowódców odpowiedzialnych za TSD, przy współdziałaniu z siłami układu pozamilitarnego, a zasadniczymi działaniami w tej strefie będą:

- organizacja i prowadzenie działań ochronno-obronnych na obiektach kat. I szczególnie ważnych dla obronności państwa;
- uruchomienie podsystemu uzupełniania wojsk w wyniku strat ponoszonych w czasie wojny;
- wsparcie zabezpieczenia przemieszczenia i pobytu wojsk własnych i sojusznicznych przez obszar województwa w ramach wykonywania obowiązków HNS;
- realizacja poboru w przypadku odwołania obowiązku odbywania zasadniczej służby wojskowej i przeszkolenia wojskowego;
- ochrona dóbr kultury w rejonie odpowiedzialności;
- prowadzenie kwalifikacji w czasie wojny, dotyczy zaciągu ochotniczego;
- współdziałanie z administracją publiczną, układem pozamilitarnym i innymi podmiotami w realizacji zadań wynikających z obrony terytorialnej województwa;

²⁰ Na podst. decyzji nr Z-88/ZOiU-P1 Ministra Obrony Narodowej z dnia 5 września 2022 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Centralnego Wojskowego Centrum Rekrutacji.

- prowadzenie ewidencji i realizacja świadczeń osobistych i rzeczowych,
- dowodzenie przydzielonymi jednostkami ochrony i obrony;
- realizacja zadań z zakresu zarządzania kryzysowego oraz zwalczania klęsk żywiołowych i likwidacja skutków.

Rys. 5. Miejsce TOW w strefie działań bezpośrednich i tylnej strefie działań w czasie kryzysu i wojny.



Źródło: opracowanie na podstawie obowiązujących rozwiązań prawnych i instrukcyjnych.

Podsumowując rolę TOW w reagowaniu obronnym, można też zastanowić się, czy te organy nie powinny być podporządkowane ministrowi ON nie tylko w czasie pokoju, ale także w czasie kryzysu i wojny, co umożliwiłoby temu organowi pełniejszą realizację zadań ustawowych.

Elementy dowództw i sztabów właściwe w zakresie CIMIC²¹

Kolejnym istotnym elementem Sił Zbrojnych RP, szczególnie dedykowanym do współpracy z podsystemem pozamilitarnym, są komórki organizacyjne dowództw i sztabów właściwe do spraw CIMIC. Waga przedsięwzięć realizowanych przez struktury organizacyjne CIMIC wynika z faktu, że środki cywilne mają coraz większe znaczenie dla powodzenia współczesnych operacji.

Tak jak w przypadku działań konwencjonalnych celem jest osiągnięcie dominacji nad danym obszarem, tak w działalności CIMIC celem jest osiągnięcie dominacji lub przewagi w środowisku cywilnym²². Innymi słowy CIMIC jest zmniejszenie negatywnego wpływu, jakie środowisko cywilne może wywierać na prowadzoną operację oraz uzyskanie obustronnych korzyści przez ustanowienie i utrzymanie pełnego współdziałania sił wojskowych z lokalną ludnością i instytucjami pozamilitarnymi.

Podczas planowania, przygotowania i prowadzenia operacji dowódcy wszystkich szczebli powinni uwzględniać wszystkie aspekty środowiska cywilnego mogące mieć wpływ na prowadzenie działań. Wyróżniamy dwa rodzaje sił realizujących zadania współpracy cywilno-wojskowej:

- zespoły CIMIC – ich rolą jest wspieranie dowódcy w realizacji zadania szczebla taktycznego. Wielkość zespołów i czas ich zaangażowania w rejonie operacji uzależnione są od specyfiki wykonywanych zadań oraz od czasu, jaki będzie niezbędny do rozwinięcia w rejonie stosownych cywilnych struktur i organizacji;
- eksperci CIMIC – specjaliści z fachową wiedzą, mogą wywodzić się z różnych środowisk i nie muszą należeć do personelu wojskowego Sił Zbrojnych. Przeprowadzają analizy i współuczestniczą w procesie planowania lub wykonania zadań specjalistycznych powierzonych dowódcy.

Wojska Obrony Terytorialnej

Kolejnym elementem Sił Zbrojnych RP szczególnie dedykowanym do współpracy z podsystemem pozamilitarnym, będą z pewnością Wojska Obrony Terytorialnej (dalej - WOT), które w czasie pokoju są podporządkowane ministrowi ON, w czasie kryzysu militarnego będą

²¹ ang. Civil-Military Co-operation) - co oznacza współpracę cywilno-wojskową.

²² L. Elak, *Współpraca cywilno-wojskowa (CIMIC) w ramach operacji poza granicami kraju na przykładzie Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Afganistanie*, Bezpieczeństwo - teoria i praktyka, nr 3/2018, s. 144.

realizować zadania w Stałych Rejonach Odpowiedzialności (dalej - SRO), w początkowej fazie kryzysu w podporządkowaniu operacyjnym DO RSZ, po powołaniu NDSZ w jego podporządkowaniu, zarówno w SDB, jak i w TSD.

W pierwszej fazie kryzysu o charakterze militarnym w ramach POUSZ, gdzie również może być wprowadzony stan wyjątkowy na danym obszarze, działania WOT-u polegały będą (przy współdziałaniu z układem pozamilitarnym) na: ochronie i obronie obiektów szczególnie ważnych dla obronności państwa oraz innych obiektów ważnych dla lokalnych społeczności, ochronie granicy państwowej, ostrzeganiu o potencjalnych zagrożeniach zawsze w SRO, utrzymaniu bezpieczeństwa i porządku publicznego. Ponadto istotnym zadaniem będzie operacyjne przygotowanie obszaru kraju oraz zabezpieczenie swobody manewru wojskom własnym i sojuszniczym (koalicyjnym) także w SRO. Powyższe pokazuje, że WOT w sytuacji zewnętrznych zagrożeń państwa i w czasie wojny uczestniczyły będą również w realizacji zadań należących do bezpieczeństwa wewnętrznego i porządku publicznego, głównie w ramach wsparcia działań układu pozamilitarnego.

Natomiast po uruchomieniu przedsięwzięć zawartych Planie Użycia SZ (dalej - PUSZ) będą to zadania, także realizowane we współdziałaniu z organami administracji terenowej, ale nakierowane na:

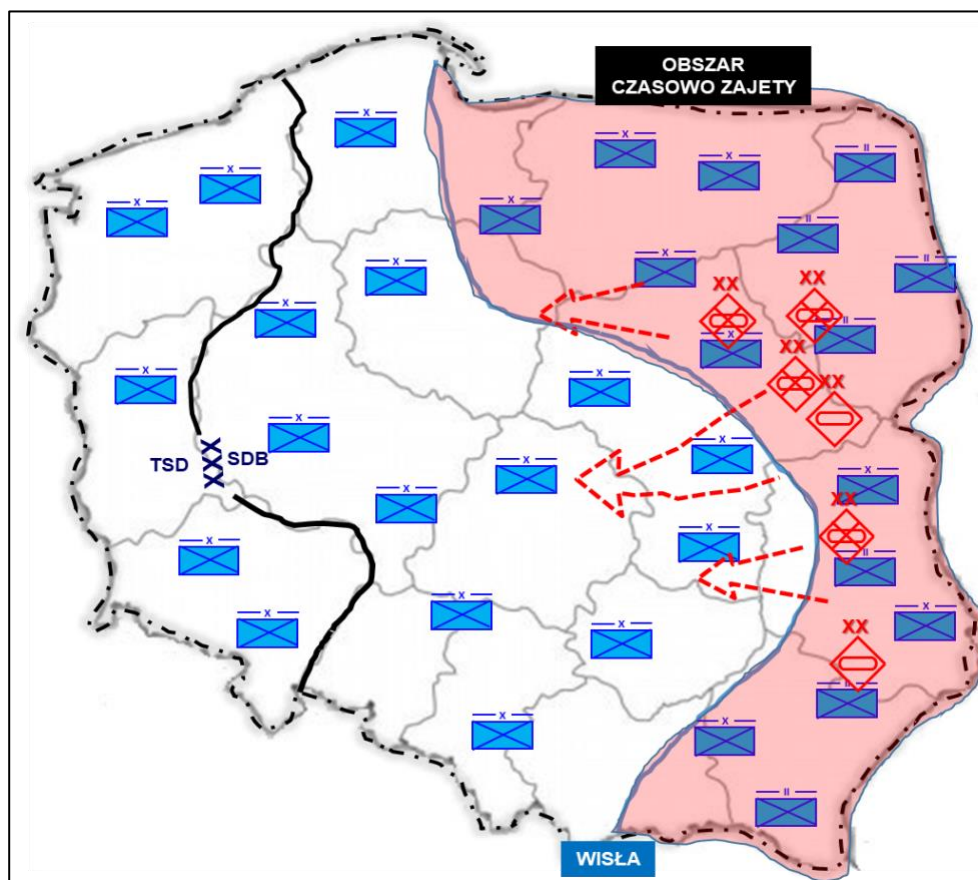
- koordynację procesu zabezpieczenia mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia wojsk;
- ochrona i ostona ciągów komunikacyjnych oraz przepraw na dużych przeszkodach wodnych na drogach przemieszczenia wojsk własnych i sojuszniczych (koalicyjnych)
- wsparcie przedsięwzięć maskowania operacyjnego i rozbudowy inżynieryjnej terenu;
- współdziałanie ze Strażą Graniczną w zakresie ochrony granicy państwowej;
- ochrona rejonów odpoczynku i ześrodkowania wojsk własnych i sojuszniczych (koalicyjnych);
- wspieranie wojsk operacyjnych w prowadzeniu strategicznej operacji obronnej;
- wsparcie podsystemu pozamilitarnego w zakresie ewakuacji, migracji ludności oraz ochrony obiektów.

Działania WOT w TSD polegać będą przede wszystkim na prowadzeniu działań na poziomie taktycznym, wsparciu przedsięwzięć maskowania operacyjnego, rozbudowy inżynieryjnej terenu oraz ochrony i obrony infrastruktury krytycznej. W szczególności będą to działania w zakresie zapewnienia bezpiecznego funkcjonowania elementów infrastruktury państwa, swobody manewru jednostek operacyjnych (własnych i sojuszniczych sił wzmocnienia) oraz

niezakłóconego przepływu informacji, wsparcia działań poszukiwawczo-ratowniczych, wspierania elementów podsystemu pozamilitarnego w utrzymaniu bezpieczeństwa publicznego i zabezpieczenia pobytu ewakuowanej ludności cywilnej, udziału w szkoleniu w ramach funkcjonującego podsystemu uzupełniania wojsk w wyższych stanach gotowości obronnej państwa.

Należy także pamiętać o działaniach WOT w obszarze czasowo zajęтым przez przeciwnika, które polegać będą na realizacji zadań na korzyść wojsk operacyjnych i wsparcia poprzez ciągłe rozpoznanie przeciwnika (kierunków przemieszczania, rejonów występowania zgrupowań bojowych przeciwnika) oraz naprowadzanie, kierowanie ogniem i ocenę skutków ich uderzeń. Prowadzeniu działań niekonwencjonalnych w celu kontynuowania oddziaływania na siły przeciwnika oraz jego administrację, osłabiania jego zdolności bojowych i morale, uniemożliwiania mu tworzenia dogodnych warunków do prowadzenia działań operacyjnych i taktycznych (ograniczania swobody manewru), kształtowania warunków do organizowania grup ruchu oporu oraz jego wsparcia w wywieraniu wpływu i zakłócaniu działań przeciwko władzom oraz siłom okupacyjnym (rys.5).

Rys. 5. Koncepcja działania WOT w SRO w obszarze SDB, TSD oraz na terenach okupowanych.



Źródło: opracowanie na podstawie dokumentów doktrynalnych WOT

(Doktryna DD-3.40 - Wojska Obrony Terytorialnej w operacji, Warszawa 2018).

Dowódca Garnizonu

Kolejnym ważnym elementem ze strony Sił Zbrojnych RP przeznaczonym do współdziałania ze środowiskiem cywilnym jest dowódca garnizonu, czyli oficer wyznaczony rozkazem personalnym do kierowania życiem wojskowym w obrębie garnizonu oraz reprezentowania wojska w sprawach garnizonowych wobec terenowych organów administracji publicznej i organizacji społecznych. Jest to zazwyczaj oficer najwyższy stopniem wojskowym oraz zajmujący w danym garnizonie najwyższe stanowisko służbowe.

Biorąc pod uwagę obowiązujące akty prawne, należy zaznaczyć, że jednostki wojskowe Sił Zbrojnych RP są rozmieszczone w garnizonach. Minister ON powierza pełnienie funkcji dowódcy garnizonu żołnierzowi zawodowemu zajmującemu stanowisko służbowe w tym garnizonie, a także zwalnia z tej funkcji. Ponadto, minister ON w drodze rozporządzenia, tworzy

przekształca i znosi garnizony, określa zadania, ich dowódców oraz ich siedziby, właściwość terytorialną, z uwzględnieniem podziału terytorialnego państwa²³.

Do szczegółowych zadań dowódców garnizonów, w aspekcie współpracy z sektorem niemilitarnym należy przede wszystkim:

- koordynowanie realizacji przez wojskowe organy porządkowe garnizonu zadań związanych z zapewnieniem przestrzegania bezpieczeństwa i porządku publicznego w garnizonie we współdziałaniu z Żandarmerią Wojskową, ze Służbą Kontrwywiadu Wojskowego, Policją, Strażą Graniczną, strażą gminną (miejską), strażą ochrony kolei i innymi organami porządkowymi;
- współuczestniczenie w organizowaniu przedsięwzięć związanych z udziałem pododdziałów lub oddziałów Sił Zbrojnych RP w realizacji zadań wsparcia administracji publicznej w ramach zarządzania kryzysowego.
- współdziałanie z właściwymi organami administracji publicznej w realizacji zadań wynikających z obowiązków państwa gospodarza (HNS);
- współdziałanie z właściwymi organami administracji rządowej i samorządu terytorialnego w zakresie utrzymania cmentarzy wojskowych, mogił żołnierskich oraz miejsc pamięci narodowej;
- koordynowanie wykorzystywania infrastruktury transportowej oraz sprzętu transportowo-przeładunkowego na terenie garnizonu;
- współpraca na rzecz obronności państwa z organami administracji publicznej, w tym rządowej i samorządowej, kierownikami służb, inspekcji i straży oraz organizacjami pozarządowymi i innymi partnerami społecznymi w granicach terytorialnego zasięgu właściwości dowódcy garnizonu²⁴.

Naczelny Dowódca Sił Zbrojnych

W czasie stanu wojennego może być powołany NDSZ (w czasie wojny jest powoływany), który będzie podlegał prezydentowi RP. Przejmie dowodzenie z chwilą jego mianowania, o ile

²³ Na podst. art. 16 ustawy z 2022 r. o obronie Ojczyzny.

²⁴ § 2 ust. 1. rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 10 sierpnia 2022 r. w sprawie utworzenia, przekształcenia i zniesienia garnizonów oraz określenia zadań, siedzib i terytorialnego zasięgu właściwości ich dowódców (Dz. U. z 2022 r., poz. 1868).

prezydent RP nie określi innego terminu. NDSZ dowodzi Siłami Zbrojnymi i innymi podporządkowanymi mu jednostkami organizacyjnymi w celu odparcia zbrojnej napaści na terytorium RP. Ponadto zapewnia współdziałanie podległych mu Sił Zbrojnych z siłami sojuszniczymi w planowaniu i prowadzeniu działań wojennych, określa także w ramach swojej właściwości, potrzeby Sił Zbrojnych w zakresie wsparcia ich przez pozamilitarną część SOP. Jedną z istotniejszych jego kompetencji jest wyznaczanie organów wojskowych do realizacji zadań administracji rządowej i samorządowej w strefie bezpośrednich działań wojennych oraz określa ich zadania i kompetencje.

Podsumowując, dowodzenie Siłami Zbrojnymi RP w czasie wojny realizowane jest w układzie narodowym lub sojuszniczym. W narodowej strategicznej operacji obronnej Siłami Zbrojnymi RP dowodzi NDSZ ze swojego Stanowiska Dowodzenia. Dowodzi Siłami Zbrojnymi w celu odparcia zbrojnej agresji na terytorium RP, zapewnia współdziałanie podległych mu sił z siłami sojuszniczymi w planowaniu i prowadzeniu działań wojennych, określa w ramach swojej właściwości potrzeby Sił Zbrojnych w zakresie wsparcia ich przez pozamilitarną część SOP, wyznacza organy wojskowe do realizacji zadań administracji rządowej i samorządowej w strefie bezpośrednich działań wojennych.

W czasie prowadzenia działań wojennych w strategicznej operacji obronnej w wymiarze narodowym Teatr Działań Wojennych (dalej - TDW) dzieli się na trzy zasadnicze strefy: Strefę Działań Głębokich (dalej - SDG), SDB (będąca głównym obszarem obrony) i TSD.

Dowodzenie całością Sił Zbrojnych RP w poszczególnych strefach realizuje NDSZ po jego mianowaniu. Dokładniej w SDG i w SDB poprzez dowódców komponentów (lądowego, morskiego, powietrznego, specjalnego oraz terytorialnego) wspieranych przez wojskowe służby specjalne, Żandarmerię Wojskową oraz Dowództwo Garnizonu Warszawa. Natomiast w TSD poprzez DG RSZ i podległego mu Szefa IWsp SZ realizującego zadania zabezpieczenia logistycznego, uzupełniania strat oraz formowania nowych jednostek wojskowych.

W wymiarze sojuszniczym, na podstawie uzgodnionych warunków zakłada się, przekazanie wydzielonej części Sił Zbrojnych RP, pod dowodzenie wyznaczonego przez NATO Dowódcę Połączonych Sił (JFC), który dowodzi Sojuszniczą Operacją Obronną. Na decyzje Dowódcy Połączonych Sił władze RP będą wpływać poprzez polityczno-wojskowe organy kierowania NATO: Rada Północnoatlantycka, Komitet Wojskowy i Sojusznicze Dowództwo Operacji. „Niemniej jednak należy założyć, że optymalnym rozwiązaniem dla Rzeczypospolitej Polskiej, na

terytorium której prowadzona będzie strategiczna operacja obronna w wymiarze sojuszniczym, byłoby aby operacją tą dowodził Polak”²⁵.

Siły Wzmocnienia NATO i USA

Następny element dedykowany do współpracy z sektorem niemilitarnym to Siły Sojuszniczego Wzmocnienia, które wymagać będą zabezpieczenia funkcjonowania na terytoriach Polski w czasie kryzysu i wojny.

Polska po wstąpieniu do NATO zobowiązała się do przestrzegania wspólnych ustaleń, między innymi w zakresie udzielania siłom sojuszniczym wsparcia przez państwo-gospodarza (HNS). Przyjęte i uzgodnione rozwiązania w zakresie HNS służą zapewnieniu realizacji przedsięwzięć wojsk sojuszniczych, przede wszystkim poprzez tworzenie warunków do udzielenia wsparcia logistycznego tym wojskom, wzmocnienie potencjału sił zbrojnych w ramach kolektywnego współdziałania, rozwijanie współpracy wojskowo-cywilnej z innymi państwami, a w szczególności umożliwienie skutecznego działania wojskom poza granicami państw członkowskich²⁶.

W lipcu 2016 roku na szczycie NATO w Warszawie podjęto istotne, nie tylko dla Sojuszu, ale także dla bezpieczeństwa Polski i regionu, postanowienia. Najważniejsze z nich to wzmocnienie wschodniej flanki Sojuszu. W Polsce zostały rozmieszczone wojska sojusznicze oraz struktury dowodzenia NATO i USA. Aktualnie w Polsce przebywają wojska sojusznicze w ramach dwóch inicjatyw: natowskiej i amerykańskiej²⁷.

NATO rozmieściło w okolicach Orzysza jedną z czterech grup bojowych w ramach tak zwanej wzmocnionej Wysuniętej Obecności, złożonej z pododdziałów Stanów Zjednoczonych, z Rumunii, Wielkiej Brytanii oraz Chorwacji. Koordynację działań wszystkich czterech grup bojowych powierzono utworzonej w Elblągu Wielonarodowej Dywizji Północny-Wschód, gdzie krajem ramowym dywizji jest Polska, a w jej skład wchodzi żołnierze z: Polski, Czech, Estonii,

²⁵ M. Wojciszko, *Realizacja polityki bezpieczeństwa narodowego w pozamilitarnych przygotowaniach obronnych*. Materiał nie publikowany, Warszawa 2023.

²⁶ Na podst. Raportu NIK Informacja o wynikach kontroli realizacja zadań wsparcia przez państwo-gospodarza

w ramach zabezpieczenia ćwiczeń sił NATO na terytorium RP, KON.430.002.2016

Nr ewid. 115/2016/P16/032/KON.

²⁷ <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/sily-sojusznicze-w-polsce> (dostęp 11.05.2023 r.).

Hiszpanii, Kanady, Litwy, Łotwy, Niemiec, Rumunii, Turcji, Stanów Zjednoczonych, Węgier, Wielkiej Brytanii oraz Słowacji²⁸.

Powyższe pokazuje, że konieczność wsparcia dla tych sił, jeszcze wzmocnianych w czasie narastania kryzysu, wymaga wielu przedsięwzięć planistyczno-organizacyjnych i decyzyjnych całego aparatu państwa.

IDENTYFIKACJA ELEMENTÓW PODSYSTEMU POZAMILITARNEGO WSPÓŁDZIAŁAJĄCYCH (WSPÓŁPRACUJĄCYCH) Z SIŁAMI ZBROJNYMI RP I Z SOJUSZNICZYMI SIŁAMI WZMOCNIENIA PODCZAS REAGOWANIA OBRONNEGO

Podsystem pozamilitarny to jeden z dwóch (wraz z podsystemem militarnym) elementów wykonawczych SOP. W czasie pokoju jego główną funkcją, podobnie jak Sił Zbrojnych, jest przygotowanie do sprawnego działania w warunkach zewnętrznych zagrożeń państwa (przygotowania obronne) oraz pozostawanie w gotowości do podjęcia działań w sytuacji zaistnienia zewnętrznych zagrożeń państwa i napaści na jego terytorium.

W ujęciu podmiotowym na system pozamilitarny składają się głównie:

- naczelne organy władzy państwowej,
- organy i jednostki organizacyjne administracji publicznej,
- podmioty prywatne i państwowe prowadzące działalność gospodarczą (inaczej określane tu jako przedsiębiorcy),
- organizacje pozarządowe,
- inne podmioty państwowe i pozapaństwowe realizujące zadania obronne w czasie pokoju oraz w sytuacji zewnętrznych zagrożeń państwa i w czasie wojny.

W niniejszym opracowaniu w kontekście współdziałania (współpracy) z Siłami Zbrojnymi RP oraz z SSW skupiono się na organach i jednostkach organizacyjne administracji publicznej, w tym administracji rządowej i samorządowej. Przy tym takie organy, jak prezydent RP i Rada Ministrów uznaje się tu za naczelne organy władzy państwowej (władzy wykonawczej), zatem nie należą do głównego przedmiotu rozważań w niniejszym opracowaniu. Inne, przyjęte w artykule ograniczenie dotyczy analizy podmiotów i zakresu przedmiotowego współdziałania jedynie w odniesieniu do sytuacji reagowania obronnego państwa na zaistniałe zagrożenia

²⁸ Ibidem.

zewnętrzne i militarne. Tym samym do głównego przedmiotu artykułu nie należy współdziałanie administracji publicznej z Siłami Zbrojnymi w ramach przygotowań obronnych realizowanych w czasie pokoju.

Identyfikacji organów i jednostek organizacyjnych administracji publicznej (współdziałających) współpracujących z Siłami Zbrojnymi RP i z SSW podczas reagowania obronnego dokonano, z jednoczesną krótką charakterystyką tych organów i jednostek.

Prezes Rady Ministrów

Prezes Rady Ministrów, organ konstytucyjny, kieruje pracami Rady Ministrów, tj. organu odpowiedzialnego za zapewnienie bezpieczeństwa zewnętrznego państwa, sprawującego ogólne kierownictwo w dziedzinie obronności kraju, uczestniczącego w kierowaniu obroną państwa (przypomnijmy zgodnie z art. 24 ust. 1 pkt 8 ustawy z 2022 r. o obronie Ojczyzny²⁹ prezydent kieruje obroną państwa we współdziałaniu z Radą Ministrów). Prezesowi Rady Ministrów podlegają lub są przez niego nadzorowane jednostki organizacyjne nie objęte zakresem działów administracji rządowej (dalej – DAR), są to m.in. Główny Urząd Statystyczny, Komisja Nadzoru Finansowego, ABW, AWW). W czasie stanu wojennego w sytuacji braku możliwości zebrania się Rady Ministrów na posiedzenie jej konstytucyjne kompetencje wykonuje prezes Rady Ministrów³⁰.

Na poziomie polityczno-strategicznym, podczas reagowania obronnego premier współdziałał będzie w szczególności z NDSZ podlegającym prezydentowi RP.

W strukturze organizacyjnej KPRM są komórki organizacyjne wykonujące zadania w zakresie bezpieczeństwa i obronności państwa, komórki te w zależności od potrzeb współdziałają z elementami Sił Zbrojnych w ramach wykonywania ich zadań statutowych i regulaminowych.

W czasie reagowania obronnego współdziałanie z Siłami Zbrojnymi realizować będą komórki organizacyjne SK prezesa Rady Ministrów zgodnie z ich zadaniami statutowymi i regulaminowymi.

²⁹ Wcześniej art. 4a ust. 1 pkt 4b ustawy z 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony RP.

³⁰ Art. 11 ust. 2 ustawy z 2002 r. o stanie wojennym.

Minister Obrony Narodowej

Minister ON, organ konstytucyjny, członek Rady Ministrów, kieruje DAR *obrona narodowa*. Mając na uwadze postanowienia Konstytucji RP z 1997 r., ustawy z 2022 r. o obronie Ojczyzny, ustawy z 1995 r. o urzędzie ministra ON oraz zakres spraw objętych DAR obrona narodowa - minister ON w czasie pokoju jest organem: za którego pośrednictwem prezydent RP sprawuje w czasie pokoju zwierzchnictwo nad Siłami Zbrojnymi; kierującym całokształtem działalności Sił Zbrojnych; któremu podlegają mu szef SGWP oraz dowódca WOT (do czasu osiągnięcia pełnej zdolności do działania przez WOT); który kieruje obronnością kraju (na zasadach określonych w art. 28 ust. 2 ustawy z 2022 r. o obronie Ojczyzny).

W czasie stanu wojennego minister ON m.in. koordynuje realizację zadań organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego wynikających z zadań dotyczących obrony państwa oraz sprawuje ogólny nadzór nad realizacją zadań obronnych wykonywanych przez te organy i jednostki, organizuje mobilizacyjne rozwinięcie, uzupełnianie i wyposażanie Sił Zbrojnych³¹.

Podczas reagowania obronnego minister ON współdziałał będzie w szczególności z NDSZ podlegającym prezydentowi RP oraz dowódcami Sił zbrojnych podlegającymi NDSZ (relacje między ministrem ON i szefem SGWP w czasie stanu wojennego i w czasie wojny patrz część I niniejszego opracowania).

Komórki organizacyjne występujące w strukturze organizacyjnej Ministerstwa Obrony Narodowej (departamenty i biura) współdziałają z jednostkami organizacyjnymi Sił Zbrojnych w ramach wykonywania ich zadań statutowych i regulaminowych.

W czasie reagowania obronnego współdziałanie z Siłami Zbrojnymi realizować będą komórki organizacyjne SK ministra ON zgodnie z ich zadaniami statutowymi i regulaminowymi.

Minister kierujący działem (działami) administracji rządowej

Minister kierujący DAR jest właściwy w sprawach objętych zakresem DAR, może wykonywać również inne zadania na zasadach i w zakresie określonym w przepisach prawa. Jest

³¹ Por art. 12 ustawy z 2002 r. o stanie wojennym.

Minister ON również ma status ministra kierującego DAR, jednak z uwagi, iż kieruje on DAR obrona narodowa, scharakteryzowano go oddzielnie.

odpowiedzialny za inicjowanie i opracowywanie polityki Rady Ministrów w stosunku do działu którym kieruje oraz za koordynowanie jej wykonywania przez jednostki organizacyjne jemu podległe lub przez niego nadzorowane³².

W ustawie z 2022 r. o obronie Ojczyzny nie ustanowiono ogólnej właściwości ministra kierującego DAR w sprawach obronności państwa. Za namiastkę powyższego można uznać zapis art. 18 ust. 3 poprzedzającego aktu prawnego, ustawy z 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony RP. Natomiast w ustawie z 2022 r. o obronie Ojczyzny można spotkać szczegółowe zadania ministra kierującego DAR w odniesieniu do określonych obszarów. Podobnie, w ustawie z 2002 r. o stanie wojennym nie ustalono ogólnych właściwości ministra kierującego DAR na czas stanu wojennego.

Z uwagi na powyższe należy przyjąć, że minister kierujący DAR w czasie stanu wojennego i w czasie wojny wykonywał będzie zadania zgodnie z posiadaną właściwością, w szczególności zadania obronne określone w ramach planowania obronnego oraz zadania powierzone mu przez prezesa Rady Ministrów. W sytuacji zewnętrznego zagrożenia państwa i w czasie wojny ministrowie kierujący DAR realizują zadania obronne w planach operacyjnego funkcjonowania DAR (dalej – POF DAR), które zawczasu sporządzają w ramach przygotowań obronnych państwa.

W strukturze organizacyjnej ministerstwa obsługującego działania ministra występują komórki organizacyjne właściwe do spraw obronnych (departamenty, biura lub ich komórki wewnętrzne wydziały³³). Komórki te, w zależności od potrzeb, realizują w czasie pokoju współdziałanie (współpracę) z Siłami Zbrojnymi.

W czasie reagowania obronnego współdziałanie (współpracę) z Siłami Zbrojnymi realizować będą komórki organizacyjne SK ministra kierującego DAR zgodnie z ich zadaniami statutowymi i regulaminowymi.

³² Por art. 4 i 34 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2022 r., poz. 2512 j.t.).

³³ Należy podkreślić, że w urzędach obsługujących ministrów – członków Rady Ministrów, nie jest ustalona jednolicie struktura i podległość służbowa komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za sprawy obronne.

Wojewoda

Wojewoda jest przedstawicielem Rady Ministrów w województwie. Uprawnionym, będzie stwierdzenie, iż przejmuje rolę Rady Ministrów w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego na obszarze województwa (przypomnijmy, Rada Ministrów w świetle Konstytucji RP z 1997 r. zapewnia bezpieczeństwo wewnętrzne państwa i porządek publiczny, zapewnia bezpieczeństwo zewnętrzne państwa, sprawuje ogólne kierownictwo w dziedzinie obronności kraju). Jest zwierzchnikiem rządowej administracji rządowej w województwie, sprawuje nadzór nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego. Wojewoda podlega prezesowi Rady Ministrów, który kieruje działalnością wojewody. Wojewoda wedle ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2022 r., poz. 135 t.j.) wykonuje i koordynuje zadania w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa oraz zarządzania kryzysowego, wynikające z odrębnych ustaw. Zatem w odniesieniu do zadań w zakresie obronności i zapewnienia bezpieczeństwa zewnętrznego, należy skupić się przede wszystkim na ustawie z 2022 r. o obronie Ojczyzny, w której to w art. 30 przypisano wojewodzie funkcję kierowania sprawami obronności w województwie.

Z kolei „w czasie stanu wojennego wojewoda kieruje realizacją zadań obronnych i obroną cywilną na terenie województwa”³⁴.

Analogicznie jak w przypadku ministrów kierujących DAR w strukturze organizacyjnej urzędu wojewódzkiego obsługującego działanie wojewody występują komórki organizacyjne właściwe do spraw obronnych (wydziały³⁵). Jednak w przeciwieństwie do ministerstw, we wszystkich urzędach wojewódzkich komórki organizacyjne właściwe do spraw obronnych mają jednolitą nazwę (Wydziały bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego – WBiZK UW) i bardzo podobną strukturę (stan na dzień 26.05.2023 r.). WBiZK UW są podstawową komórką za pomocą której wojewoda wykonuje swoje ustawowe zadania w zakresie obronności i obrony narodowej oraz podstawową do współdziałania (współpracy) z elementami podsystemu militarnego.

³⁴ Art. 13 ustawy z 2002 r. o stanie wojennym.

³⁵ Należy podkreślić, że w urzędach obsługujących ministrów – członków Rady Ministrów, nie jest ustalona jednolicie struktura i podległość służbowa komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za sprawy obronne.

W czasie reagowania obronnego współdziałanie (współpracę) z Siłami Zbrojnymi realizować będą komórki organizacyjne SK wojewody zgodnie z ich zadaniami statutowymi i regulaminowymi. Należy tu podkreślić, iż obsada SK organu tworzona jest w oparciu o stan osobowy urzędu obsługującego działanie organu w czasie pokoju, niemniej nie jest to cały skład osobowy urzędu.

Obok wojewody i działających pod jego zwierzchnictwem organów rządowej administracji zespolonej (np. komendanci wojewódzcy Policji, PSP; wojewódzcy inspektorzy farmaceutyczni, weterynarii), na poziomie województwa występują organy niezespolonej administracji rządowej (np. komendanci oddziałów SG, szefowie WCR, organy administracji skarbowej) podległe bezpośrednio centralnemu organowi administracji rządowej lub ministrowi kierującemu DAR.

Organy wykonawcze jednostek samorządu terytorialnego

Jednostki samorządu terytorialnego (dalej – JST) zostaną opisane głównie w odniesieniu do samorządu gminnego oraz samorządu powiatowego. Jakkolwiek organy samorządu województwa mają przypisane również zadania obronne oraz współdziałają w ich realizacji z organami dowódczo-sztabowymi Sił Zbrojnych.

Istotą powołania do życia i funkcjonowania JST jest zaspokajanie potrzeb wspólnoty samorządowej, w tym też zakresie jednostki te mają ustawowo przydzielone zadania, określane jako zadania własne. JST poza zadaniami własnymi wykonywać mogą również inne zadania na zasadach określonych w przepisach prawnych, przede wszystkim są to zadania zlecone z zakresu administracji rządowej.

Właśnie głównie od rodzaju zadań własnych oraz zadań zleconych zależy zakres zaangażowania samorządu terytorialnego w sprawy obronne. Wystarczy wskazać na zadania własne odpowiednich JST m.in. w zakresie: transportu zbiorowego (publicznego), dróg publicznych, ochrony zdrowia, ładu przestrzennego, budownictwa mieszkalnego, geodezji, kartografii, utrzymania obiektów użyteczności publicznej, porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, obronności, zakładania i utrzymania cmentarzy. Fakt realizacji w w/w zakresach zadań oraz w związku z tym posiadane odpowiednich zasobów i zdolności, tworzy uzasadnioną potrzebę włączenia JST w czasie pokoju w proces przygotowań obronnych i w konsekwencji w reagowanie obronne w czasie stanu wojennego i/lub czasu wojny.

Odpowiedzialnymi za planowanie, organizowanie i wykonywanie zadań obronnych w JST są przede wszystkim ich organy wykonawcze, w gminie – wójt (burmistrz, prezydent miasta), w powiecie – starosta, jako przewodniczący organu wykonawczego zarządu powiatu, w województwie samorządowym – marszałek województwa, jako przewodniczący organu wykonawczego zarządu województwa. Organy wykonawcze realizują zadania przy pomocy urzędów zabezpieczających ich funkcjonowanie (urząd gminy, starostwo powiatowe, urząd marszałkowski), jednostek organizacyjnych dla których organy JST są organami założycielskimi lub prowadzącymi. W strukturze urzędów zabezpieczających działanie organów znajdują się komórki organizacyjne lub samodzielne stanowiska właściwe w sprawach obronności.

Starosta oraz wójt (burmistrz, prezydent miasta) przygotowują na wypadek wojny SK i w czasie stanu wojennego funkcjonują na tych SK. Z tych stanowisk współdziałać (współpracować) będą z elementami podsystemu militarnego.

POTRZEBY SIŁ ZBROJNYCH RP PROWADZĄCYCH POŁĄCZONĄ OPERACJĘ OBRONNĄ ORAZ PROCEDURY WSPÓŁDZIAŁANIA (WSPÓŁPRACY) ELEMENTÓW PODSYSTEMU MILITARNEGO I POZAMILITARNEGO PODCZAS REAGOWANIA OBRONNEGO PAŃSTWA

Potrzeby Sił Zbrojnych RP prowadzących połączoną operację obronną są definiowane, formułowane i aktualizowane w czasie pokoju podczas przygotowań obronnych. W ramach tego procesu są również realizowane (zaspokajane) przez państwo, w tym przez organy i instytucje administracji publicznej oraz przedsiębiorców. Ogólnym celem realizacji potrzeb jest osiągnięcie wymagań stawianych przed podsystemem militarnym SOP. W przypadku powstania zagrożenia zewnętrznego państwa zawsze będą podlegały bieżącej aktualizacji w ramach aktualizacji planowania operacyjnego, stosownie do zaistniałej sytuacji, warunków, charakteru i rodzaju zagrożenia.

Potrzeby Sił Zbrojnych są definiowane, formułowane i realizowane w obrębie różnych dziedzin funkcjonowania państwa, warto wymienić takie jak: gospodarka, łączność, informatyzacja, planowanie przestrzenne, rolnictwo, transport, służba zdrowia. Zatem powstaje konieczność zaangażowania szerokiego spektrum podmiotów cywilnych, państwowych

i pozapaństwowych, w realizację wcześniej określonych potrzeb. Potrzeby Sił Zbrojnych realizowane przez podmioty gospodarcze są definiowane, określane i zabezpieczane

w opracowywanym przez ministra ON *Planie zabezpieczenia potrzeb Sił Zbrojnych realizowanych przez przedsiębiorców*.

Oddzielną kategorią potrzeb o kluczowym znaczeniu obronnym są potrzeby osobowe. Poprzez realizację czynności planistycznych, organizacyjnych, prawno-administracyjnych, szkoleniowych gromadzone są i uzupełniane zasoby osobowe na potrzeby mobilizacyjnego rozwinięcia Sił Zbrojnych i pełnienia służby wojskowej w czasie wojny. (Szef WCR) Zapewnienie uzupełnienia potrzeb osobowych jednostek wojskowych oraz innych jednostek wykonujących zadania na rzecz obronności państwa leży we właściwości szefów WCR. Pozyskiwane zasoby osobowe przez szefów WCR, współdziałających z organami administracji publicznej podlegają przeszkoleniu, w ramach organizowanego i prowadzonego przez DG RSZ tzw. szkolenia rezerw osobowych na potrzeby użycia w sytuacji kryzysowej lub w czasie wojny. W związku z powyższym, w czasie podwyższania gotowości obronnej państwa, w tym przygotowania Sił Zbrojnych do prowadzenia pierwszej operacji obronnej, sfera pozamilitarna będzie zabezpieczać proces operacyjnego ich rozwinięcia (proces mobilizacji, osiągnięcia gotowości do podjęcia działań oraz przegrupowania do rejonów operacyjnego przeznaczenia). Działania te dotyczyć będą zasadniczo uruchomienia akcji kurierskich (Poczty Polskiej SA, Policji, administracji publicznej) w celu powołania żołnierzy rezerwy oraz świadczeń na rzecz obrony oraz ochrony miejsc prowadzenia mobilizacji i dróg przegrupowania wojsk³⁶.

Przykłady potrzeb Sił Zbrojnych zabezpieczanych w czasie wojny przez elementy podsystemu pozamilitarnego:

1) produkcja lub naprawa wyrobów, wykonywanie usług (m.in. w oparciu o utrzymywane w czasie pokoju przez przedsiębiorców moce produkcyjne);

2) przekazanie i eksploatacja przez przedsiębiorców telekomunikacyjnych infrastruktury telekomunikacyjnej, niezbędnej do funkcjonowania systemu kierowania obroną państwa;

3) realizacja zabezpieczenia medycznego wojsk walczących (m.in. w oparciu o zdolności uzyskane w procesie przygotowań obronnych, np. utworzone zapasowe miejsca szpitalne - ZMSz);

³⁶ G. Lewandowski, *Rola samorządu terytorialnego w procesie osiągnięcia gotowości do podjęcia działań przez jednostki wojskowe Sił Zbrojnych RP*, Zamość 2018, s. 7.

4) osłona infrastruktury transportowej (transportu drogowego, kolejowego, wodnego śródlądowego, morskiego, lotniczego);

5) realizacja przewozów wojskowych na potrzeby Sił Zbrojnych i SSW;

6) dostawy rezerw strategicznych, w tym materiałów pędnych i smarów, urządzeń, maszyn, konstrukcji składanych wiaduktów i mostów, produktów rolno-spożywczych, wyrobów medycznych.

7) przekazanie środków transportu drogowego, kolejowego, lotniczego oraz statków morskich i żeglugi śródlądowej;

8) zabezpieczenie (samodzielnie lub we współdziałaniu z elementami własnych Sił Zbrojnych) pod względem prawno-administracyjnym i logistycznym przyjęcia, pobytu i wykonywania zadań przez SSW;

9) prowadzenie przez jednostki zmilitaryzowane ochrony obiektów szczególnie ważnych dla obronności państwa, w tym dla Sił Zbrojnych;

10) budowa tymczasowych mostów, wiaduktów, przepraw, zabezpieczenie inżynieryjne terenu;

11) w wykonaniu decyzji Rady Ministrów, przekazanie przez organy władzy publicznej określonych kompetencji właściwym organom wojskowym oraz w zależności od potrzeb i ustaleń zabezpieczenie warunków do wykonywania przekazanych kompetencji³⁷.

Procedury wykonywania zadań obronnych, w tym w zakresie współdziałania elementów SOP wynikają z aktów prawnych, jak i z dokumentów planistycznych sporządzanych w ramach planowania obronnego. Ponadto, podstawą „do identyfikacji możliwych relacji cywilno-wojskowych w sytuacji kryzysu polityczno-militarnego i w czasie wojny jest ustawa o stanie wojennym”³⁸.

Z aktów prawnych określających zasady wykonywania zadań obronnych i jednocześnie zawierających procedury działania należy wymienić w szczególności rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 kwietnia 2022 r. w sprawie sposobu wykonywania zadań w ramach

³⁷ Na podst. M. Wojciszko, *Realizacja polityki bezpieczeństwa narodowego w pozamilitarnych przygotowaniach obronnych*. Materiał nie publikowany, Warszawa 2023.

³⁸ M. Wojciszko, *Kierowanie bezpieczeństwem narodowym*, Warszawa 2021, s. 167.

obowiązku obrony (Dz. U. z 2022 r., poz. 875)³⁹ oraz procedury zawarte w niejawnym załączniku do zarządzenia prezesa Rady Ministrów z dnia 11 lutego 2019 r. w sprawie wykazu przedsięwzięć i procedur systemu zarządzania kryzysowego (przywoływane już w tym opracowaniu „Przedsięwzięcia systemu zarządzania kryzysowego wynikające z członkostwa Polski w Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego NATO”. Załącznik do zarządzenia prezesa Rady Ministrów z 2019 r. można uznać za swoisty pomost między procedurami określonymi w aktach prawnych, a dokumentami planistycznymi oraz ujednocila procedury narodowe z sojuszniczymi.

Sposoby i procedury realizacji zadań obronnych są przedmiotem planowania obronnego, w tym głównie planowania operacyjnego (część planowania obronnego). Planowanie operacyjne ma charakter planowania wyprzedzającego, tzn. plany opracowywane są w czasie pokoju, w ramach przygotowań obronnych, a uruchamiane w sytuacji zaistnienia zewnętrznych zagrożeń państwa i w czasie wojny. W ramach planowania operacyjnego w Siłach Zbrojnych opracowuje się POUSZ oraz PUSZ, a właściwe organy administracji publicznej (będące elementami podsystemu pozamilitarnego) opracowują POF w warunkach zewnętrznego zagrożenia państwa i w czasie wojny. W ustawie z 2022 r. o obronie Ojczyzny przez plany operacyjne rozumie się „dokumenty planistyczne wykonywane w ramach planowania polegającego na ustalaniu czynności dotyczących przygotowania i działania organów administracji rządowej, organów samorządu terytorialnego i przedsiębiorców oraz innych podmiotów, w tym podmiotów niebędących przedsiębiorcami, w warunkach zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny” (art. 2 pkt 21 ustawy z 2022 r. o obronie Ojczyzny).

Wykonawcy, elementy współuczestniczące, sposoby działania, procedury, rodzaje zadań obronnych, w tym wykonywane przez organy i instytucje cywilne zadania wsparcia na rzecz Sił Zbrojnych - w obu procesach planowania, tj. w siłach zbrojnych i w podsystemie pozamilitarnym, powinny być skoordynowane i zsynchronizowane. Warunki do tego, tworzone są m.in. w PRO RP sporządzanym przez ministra ON, a zatwierdzanym przez prezesa Rady Ministrów. Z opracowanego w SGWP PUSZ przekazywane są do PRO RP ustalenia dotyczące oczekiwanego przez Siły Zbrojne zakresu wsparcia od elementów podsystemu pozamilitarnego.

³⁹ Przedmiotowy akt zastąpił rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 2004 r. w sprawie ogólnych zasad wykonywania zadań w ramach powszechnego obowiązku obrony (Dz. U. z 2004 r. Nr 16, poz. 152), wydane na podstawie ustawy z 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony RP.

Wsparcia podczas prowadzonej operacji obronnej przez Siły Zbrojne. Z tak sporządzonego PRO RP, minister ON sporządza i przekazuje wypisy do organów administracji publicznej opracowujących POF. Wypisy zawierają m.in. zadania operacyjne przeznaczone do wykonania na rzecz Sił Zbrojnych przez organ, jednostkę organizacyjną administracji publicznej. Powinny zawierać również ustalone procedury współdziałania w realizacji tych zadań operacyjnych (np. dla elementów cywilnych i wojskowych).

Na rzecz zabezpieczenia wyżej wymienionych potrzeb podsystemu militarnego podczas reagowania obronnego z organami dowodzenia Sił Zbrojnych, szefami OZWCR i WCR, komórkami sztabów i dowództw właściwymi do spraw CMIC współdziałać będą ministrowie kierujący DAR (np. właściwi do spraw transportu, łączności, informatyzacji, zdrowia, gospodarki, gospodarki morskiej i żeglugi śródlądowej oraz minister ON), wojewodowie (odpowiedzialni za kierowanie wykonywaniem zadań obronnych przez organy administracji z terenu województwa, w tym organizowanie wykorzystanie miejscowych sił i środków, koordynowanie przedsięwzięć niezbędnych dla zabezpieczenia mobilizacji jednostek wojskowych i wykonywania świadczeń na rzecz obrony) oraz organy i jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego (w zakresie zadań własnych i zleconych).

BIBLIOGRAFIA

REFERENCES LIST

PIŚMIENNICTWO

LITERATURE

Pacek B., Piątek Z., Olearczyk S., Współdziałanie Sił Zbrojnych z Policją i administracją samorządową w sytuacji zagrożeń, Białobrzegi 2012.

Elak L., Współpraca cywilno-wojskowa (CIMIC) w ramach operacji poza granicami kraju na przykładzie Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Afganistanie, Bezpieczeństwo -teoria i praktyka, nr 3/2018.

Kitler W., Lewandowski G., Wojciszko M., *Funkcjonowanie państwa w warunkach zewnętrznego, zagrożenia państwa i w czasie wojny. System bezpieczeństwa narodowego RP w kontekście zagrożeń oraz prawnych aspektów funkcjonowania państwa*, Warszawa 2023.

Lewandowski G., Rola samorządu terytorialnego w procesie osiągnięcia gotowości do podjęcia działań przez jednostki wojskowe sił zbrojnych RP, Zamość 2018.

Lewandowski G, Lidwa W., Nowak D., *Funkcjonowanie państwa w warunkach zewnętrznego zagrożenia państwa i w czasie wojny. Prawno-organizacyjne zasady działania AP i organów dowodzenia SZ w warunkach zewnętrznego zagrożenia*, Warszawa 2023.

Wojciszko M., *Kierowanie bezpieczeństwem narodowym*, Warszawa 2021.

Wojciszko M., *Realizacja polityki bezpieczeństwa narodowego w pozamilitarnych przygotowaniach obronnych. Materiał niepublikowany*, Warszawa 2023.

ŹRÓDŁA SOURCES

Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483).

Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony RP (Dz. U. z 2017 r., poz. 1430 j.t., z późn. zm.).

Ustawa z dnia 14 grudnia 1995 r. o urzędzie Ministra Obrony Narodowej (Dz. U. z 2019 r., poz. 196 j.t., z późn. zm.).

Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2022 r., poz. 2512 j.t.).

Ustawa z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom RP (Dz. U. 2002 r. Nr 156, poz. 1301).

Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2023 r., poz. 122, j.t.).

Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz. U. z 2022 r., poz. 655).

Decyzja nr Z-88/ZOiU-P1 Ministra Obrony Narodowej z dnia 5 września 2022 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Centralnego Wojskowego Centrum Rekrutacji.

Doktryna DD-3.40 Wojska Obrony Terytorialnej w operacji, Warszawa 2018.

Raport NIK Informacja o wynikach kontroli realizacja zadań wsparcia przez państwo-gospodarza w ramach zabezpieczenia ćwiczeń sił NATO na terytorium RP, KON.430.002.2016. Nr ewid. 115/2016/P16/032/KON.

Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 10 sierpnia 2022 r. w sprawie utworzenia, przekształcenia i zniesienia garnizonów oraz określenia zadań, siedzib i terytorialnego zasięgu właściwości ich dowódców (Dz. U. 2022 r., poz. 1868).

Zarządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 11 lutego 2019 r. w sprawie wykazu przedsięwzięć i procedur systemu zarządzania kryzysowego.

Instrukcja organizacji i funkcjonowania Wojennego Systemu Dowodzenia Sił Zbrojnych RP, sygn. Szt. Gen. 1694/2021.

Strategia obronności RP z 2009 roku. Strategia sektorowa do Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP, Warszawa 2009.



Copyright (c) 2023 Mariusz WOJCISZKO, Grzegorz LEWANDOWSKI



This work is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.